

SZÖVEG –
MARTON ÁRPÁD

KÉP –
ÉDER VERA

GÖRÖG-TŰZ A ZONGORÁNÁL

Koncertjeiken nem hömpölyög szárazjég, nem cikáznak lézerfények, nem vakít LED-fal, és reflektorerdő sem villószik. Ráadásul klasszikusokat – *Brahmsot, Schubertet, Rahmanyinovot, Raveit* – játszanak. Mégis izzik tőlük a színpad. Nem csupán muzikalitásuk és összehangoltságuk parádés, olykor valóságos artistamutatványokat visznek végbe játék közben: helyet cserélnek, szabad végtagjaikkal ritmikus kíséretet produkálnak. Ám sohasem a zene rovására. A *Görög Sisters*, vagyis *Görög Enikő* és *Görög Noémi* „görögtüze” belülről szikrázik. A barnásszőke és a fekete Görög lány két teljességgel ellentétes karakter, tűz és víz. Nemrégiben első díjat nyertek egy bécsi versenyen. A négykezes zongorajáték hazájában.

◆ – A zongoranégykezes és a kétzongorás kamarazene nem a nagy szólisták terepe. Frankl Péter és Vásáry Tamás Mozart-négykezesei kivétel számba mennek. Az is ritkaság, hogy testvérpár művelje. Katia és Marielle Labèque-et kivéve nem is jut eszembe más példa.

Hogyan váltatok hangszeres testvéreké is?

Noémi: A magyarázat meglehetősen prózai. A nagymamánk, hogy a balkáni háború miatt bekövetkezett inflációtól megóvjá a tartalékait, vett egy pianínót. Így próbálta megmenteni az összekuporgatott pénzét. Én pedig épp akkor léptem abba a korba, hogy hangszeret válasszak. Kacérkodtam ugyan a fuvalával, de az az izgalmas lehetőség, hogy van otthon egy pianínó, mindent eldöntött. Enikő meg, afféle potyautasként, a kezdetektől fogva ott lábatlankodott mellettem, és igyekezett utánam csinálni, amit a zongoraórákon tanultam.

– Eszerint nem is volt más választásod, mint Noémi nyomdokaiba lépni?

Enikő: Mindent boldogan utánoztam, amit ő csinált, úgy-hogy amikor anyuval elkísértük a zongoraórára, és én megmutattam, amit tőle tanultam, a tanára, Sóti Szobonya Emőke egy idő után beadta a derekát. Azt mondta, akkor már tanuljak én is a rendes módszer szerint. Így lettem zongoristanövendék négyévesen.

– Mennyi időbe telt, míg azonos szintre került a tudások, és négykezes partnerekké válhattatok?

Enikő: Ez hosszú időbe telt! Amikor Noémi konziba került, én még kicsi voltam, amikor ő egyetemista lett, én még konziba jártam. Tehát sok idő kellett ahhoz, hogy ne az ő játéka domináljon, amikor együtt játszotunk. Egyetemista voltam már, mire ez bekövetkezett.

Korábban ez nem is ment volna, hiszen a tudásunk közötti különbség folytán csakis alárendelt lehettem egy duózásnál.

- Márpedig a műfaj lényege az egyenrangúság és az oda-vissza hatás.

Noémi: Pontosan!

Enikő: Főleg a négykezesnél! A kétféle zongorás játék sem egyszerű műfaj, de a négykezesnél valóban minden tekintetben egyenrangúnak kell lenni.

- A repertoár szempontjából beszűkíti vagy épp ellenkezőleg: kitágítja a zongorista lehetőségeit, ha e mellett a műfaj mellett dönt?

Noémi: Sohasem tekintettünk erre úgy, mint ami beszűkítené a lehetőségeinket. A négykezes és

a kétféle zongorás repertoár is elképesztően gazdag, nem is szólva az átíratokról. Ha mindezt számításba vesszük, még az is lehet, hogy szélesebb a repertoárunk, mint a szólólistáké.

- Egy zongoristának a négykezesnél folyton a másik muzsikusz rezdüléseit kell figyelnie. Ez azt jelenti, hogy le kell mondania a szólólistakarrieréről? Másféle készségeket kell kifejlesztenie?

Enikő: Mindenképpen! Teljes erőbedobással lehetetlen a kettőt egyszerre művelni. Úgyhogy egy idő elteltével meg kell hozni a döntést.

- Ebben a döntésben mindig teljes volt az összhang?

Noémi: Körülbelül tíz éve játszunk együtt. Én az elejétől kezdve biztos voltam abban, hogy ezt szeretném csinálni. ➤

Enikő eleinte bizonytalankodott... De ez nem megy más-
képp, csak ha mindkét résztvevő igazán akarja.

– Itt az ideje eloszlalnunk egy félreértést: nem az csap föl négykezes zongoristának, aki alkalmatlan szólistának.

Noémi: Azt az első pillanatban hallani, ha valaki azért négykezesedik, mert képtelen eljátszani egy szólóestet!

Enikő: Lehet ezt is silány módon csinálni. Ahogyan bombasztikus is lehet, ha két művész összeül. Lehetnek a legeslegjobb zongoristák, mégis hallatszik, ha igazán összeszoktak vagy csak összeültek két próbára.

– Melyikőtök zenei fölfogása érvényesül egy-egy zenei hangsúlynál? Vagy ez ösztönös módon történik?

Enikő: Hangozzék bármily meglepően, de teljesen eltérő karakterek vagyunk! Ellenben ugyanazt az iskolát kaptuk, és nagyon hasonlóak a zenéről, a zenei megvalósításról vallott elképzeléseink. Ebből a szempontból nemigen van köztünk nézeteltérés. Gyakorlaskor általában az én elképzeléseim kerülnek előtérbe. Viszont Noémi színpadi energiái sokkal aktívabbak, úgyhogy a színpadon sokszor ő veszi át az irányítást. Így jön létre a kiegyenlítetttség.

– Gyakorolni lehet külön-külön? Hiszen egymástól ötven kilométernyire éltek, Enikő Szegeden, Noémi a szülővárosotokban, Szabadkán. Minden egyes hangot közösen kell kigyakorolnotok, vagy kidolgozza ki-ki a magáét, aztán pedig összecsiszoljátok?

Noémi: Ebben a műfajban minden egyes hangot közösen kell kicsiszolnunk. Úgyhogy marad a sok utazás meg várakozás a szerb–magyar határon. Hetente több alkalommal kell együtt gyakorolnunk.

– Ha lemezre vennétek – mondjuk – egy Mozart-szólószonátát, el tudná dönteni valaki, hogy melyikőtök játszik?

Enikő: Egészen biztos vagyok abban, hogy teljesen más lenne a két fölvétel! Más a vérmérsékletünk, más lenne az elképzelésünk a tempókról.

Noémi: Ez a kérdés amúgy is nagyon beletalált. Mozart roppant érzékeny terület. Enikő nagyon szépen játszik Mozartot, én meg mindig nagy ívben kerültem... Mondjuk ki őszintén: én nem tudok Mozartot játszani.

– Enikő, mit tart Noémi legfőbb erősségének?

Enikő: Neki a nagy romantikusok állnak jól! Liszt, Rahmanyinov. Ezek az energikus, zengzetes darabok.

– Eszerint a tűz és a víz képes összesimulni a műfajokban. Ami voltaképpen két műfaj. A négykezes eredetileg abból a célból született, hogy az olyan zenemesterek, mint Mozart vagy Schubert egyazon hangszeren mélyítésel a növendék játéktudását. A kézzongorás művek célkitűzése leginkább a hangzás gazdagítása. A fizikai közelség elvezet a pszichés egymásra hangolódáshoz is?

Noémi: Vannak erre vonatkozóan érdekes föltételezések. Schiff András például azt gyanítja, hogy Schubert azért komponált a négykezesekben olyan állásokat – könyökök összerésését, ujjak keveredését és hasonlókat –, hogy ezáltal testi érintkezésbe kerülhessen egyik nemesi származású zongoranövendékével. Erre az akkori társasági szabályok más-különbben nem nyújtottak módot. Ebben lehet valami, hiszen tudvalévő, hogy viszonzatlan szerelmet táplált Esterházy Karolina grófnő iránt, márpedig tekintélyes mennyiségű négykezes szerzeményt írt vele közös előadásra.

Enikő: Ebben a közelségben az ember a másik minden rezdülését érzi: a billentését, az auráját, a szuszogását. Igazából nagyon kényelmetlen műfaj ez! A kézzongorás már sokkal kényelmesebb, hisz ott mindenkinek megvan a maga területe. Az akusztikus arányokat is sokkal nehezebb megtalálni, mint két zongorán.

A négykezesnél az egyik félnek nincs pedálja. Csak a felső regisztereken lóg. Neki állandóan „énekelnie” kell, míg a másiknak állandóan az erős keze kerül közép-pontba a középregiszterekben. Az ő kezében vannak a harmóniai alapok, és ezzel nagyon kell tudnia bánni, hogy ne fedje el a másikat.

– A koncertjeiteken mindenesetre rendre váltakoznak a szerepek – olykor játék közben is...

Noémi: Törekszünk erre, bár én jobban vonzódom a felső, a primo szerephez...

– Hallottunk már afféléről, regények és filmek témája is volt, hogy egy duó tagjai között megromlott a személyes viszony, de a hivatás kényszerűen összetartotta őket. Meddig tervezitek a közös zongorázást?

Noémi: Remélem, hogy ez örökre szól, és ezt nem csak a levegőbe mondom. Erősödött a kapcsolatunk, amióta együtt játszunk.

Enikő: Megéltünk nehézségeket, de én is úgy érzem, ez a testvéri és zenei kapcsolat egyre fejlődik. ♦

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

FANTOMKÉP

- ◆ Éljek annak tudatában, hogy velem van a vőlegény.
Adjam át magamat teljesen!
Ha a szeretteim közelemben vannak,
nekik adjam oda magamat!
Ha nincsenek ott, adjam át magam Istennek!
A hiánybuborékokat és sivár magányokat
töltsem be örömmel!
Ha nem látok örömet, keressék és szerezzek!
Ha túlsordulnak bennem a tiszta örömök,
nem marad hely a mocsoknak.
Ne töltsem a régi megszokások tömlőjébe
a hitemet, mert hasad széjjel menten!
Ne az emberek elvárásainak szemüvegén
keresztül nézzem a világot,
hanem Isten szeretetszemüvegén át!

Ne akarjak mindent megmagyarázni,
de akarjak mindent és mindenkit szeretni!
Az ártalmas és mérgező dolgokat viszont
ne akarjam szeretni, azokat nyugodtan
köpjem ki és utasítsam vissza!
Nem kell a nyitottság és a kíváncsiság
jegyében fejest ugrani a pöcegödörbe,
hogy meggyőződjek róla:
jé, ez tényleg gusztustalan!
Nem érdemes kimagyarázni,
hogy a rossz voltaképp szintén jó,
csak máshogyan, mert manapság
annyian mondják, s hát, amit
sokan mondanak és csinálnak,
azt mondani és csinálni kell,
máskülönben lemaradok
valami fontosról.

Ha divatba jön, és életmódcikkek harsogják,
hogy holnaptól a borsót szemenként,
alulról kell magamba tömködni,
mert az új kor kihívása
a fordított perisztaltika,
akkor is nagy marha leszek,
ha megteszem a kedvükért.
Állítsak őrzőt a szívem mellé,
mert hamis és önkényes rendőrökkel
van tele a világ.

Szakadjak ki a jólétesültség és
mindenütt jelenlevés ördögi köreiből,
és kapcsolódjak be a Jelenlét
gazdag, szüntelen áramlásába,
mely engem vár a belső szobában.
A Mississippi akkor is ott kavarog
fenségesen, ha senki se kíváncsi rá.
A Himalája akkor is magas,
ha nagyon kevesen jutnak fel a tetejére,
nem tervez árzuhanást,
hogy az egyenlőség jegyében a nem olyan
bátrak és elszántak is meg tudják hódítani.
Isten akkor is tenyerén tartja a világot,
ha a világ azt hiszi, forradalmi lendülettel
távolodik a Teremtőtől, aki nem is létezik,
csak a múlt naiv délibábja,
babonás fantomkép. ◆

SZÖVEG –
JANCSÓ ÁGNES

Blaha Lujza híreket olvas

„Ejnye, de furfangos... Legszebb ajándék a telefon hírmondó” – hirdette az idén százharminc éve, 1893-ban elindult szolgáltatást egy korabeli plakát. A rádió előfutáraként ismertté vált telefonhírmondó neve egybeforrt Puskás Tivadaréval, aki nem érthette meg találmánya sikerét.

- ◆ A soproni és pinnyei vasútállomás 1877 decemberében történelmi eseménynek adott otthont, sikerrel tesztelték az első „messzeszóló készüléket”. Salamin Leó, a soproni királyi főreáltanoda igazgatója a már kiépített távíróvezeték segítségével hozta létre hazánkban az első távolsági telefon-összeköttetést, egy évvel azután, hogy Alexander Graham Bell a philadelphiai világkiállításon bemutatta új találmányát, a telefont. A nemzeti rendezvényre Puskás Tivadar is ellátogatott, akit olyannyira lenyűgözött a találmány, hogy egy telefonközpont ötletének kidolgozásába vágott bele Thomas Alva Edison laboratóriumában.

Az 1844-ben Pesten született Puskás már addig is kalandos életutat járt be. Az 1860-as évek végén Angliába költözött, először házi nevelőként és német nyelvtanárként kereste a kenyerét, később egy vasútépítő cég tolmácsa lett, ezt követően pedig utazási irodát nyitott. Végül az aranyláz Amerikába hívta, aranyhíján robbantási szakértőként helyezkedett el, és földeket művelt, majd Európába visszatérve a távíróközpontok kiépítésével foglalkozott, egészen a telefonok megjelenéséig.

TELEFONT MINDENKINEK!

Puskás Tivadar a pesti telefonközpont és telefonhálózat létrehozásának céljával tért vissza Magyarországra, testvérével, Ferencsel látott hozzá az úttörő feladathoz.

Puskás Tivadar (1844–1893)

A telefonhírmondó egyik munkatársa felolvasás közben (1901)

Egy Gyöngytyúk (ma Gyulai Pál) utcai ház földszintje és második emelete között telefonvonalat építettek ki 1879-ben. Így bárki meggyőződhetett a találmány működéséről. Ez sem oszlatott el minden kételyt, sokan tartottak a találmánytól, féltek egy esetleges villámcsapástól és a homlokzatot elcsúfító vezetékektől. Eleinte főleg magánhasználatú telefonvonalak létesültek, a fővárosi hálózat kiépítésével 1881-ben nyílt meg a központ a Fürdő (ma József Attila) utca 10. szám alatt, Puskás Ferenc vezetésével. Az első huszonöt előfizető közé tartozott többek között a Pesti Hírlap, az Első Hazai Takarékpénztár és az Angol Királynő Szálloda, valamint egy terménykereskedő, egy férfisزابó és egy fényképész.

A testvérek közös sikerének Ferenc 1884-ben bekövetkezett hirtelen halála vetett véget. Tivadar átvette a hálózat irányítását, de egyre nehezebb anyagi helyzetbe került. Az 1880-as évek végén a hálózat fejlesztése állami feladat lett, így onnantól Puskás a telefonhírmondó műszaki kidolgozásának szentelte életét.

Nemzetközi elektrotechnikai kiállítást rendeztek 1881-ben Párizsban. A francia telefontársaság közvetlen vonalat épített ki a pavilon és az operaház között, amely lehetővé tette, hogy a résztvevők a „dalmútelefon” segítségével élőben hallgathassák meg az előadást. A találmány egy évvel később Budapesten is megjelent, Erkel Ferenc a Nemzeti Színházban játszott Hunyadi László című operáját élőben közvetítették a Vigadó nagytermében megrendezett bálon. Innen már csak egy lépés volt, hogy az otthonokba is eljuthasson a közvetítés.

A MAGYAR „VILÁGCSONDA”

„Üdvözöljük Budapest lakosságát. Üdvözöljük olyan szokatlan módon, amely páratlan az egész világon. Üdvözöljük az első várost, amelyből a Telefonhírmondó az egész világon győzedelmes útjára indul” –hangzott a telefonhírmondó első, V. kerületi

A »kimondók« óránként olvasták fel a folyamatosan frissülő hírblokkokat, amelyekben az időjárásról, a vízállásról és a tőzsdei árfolyamokról is tájékozódhattak a hallgatók. Operaelőadásokat, hangversenyeket is közvetítettek, emellett anyanyelvi tanárok tartottak német, angol, francia és orosz nyelvleckéket...

Magyar utca 6. szám alatti stúdióból sugárzott előadása 1893. február 15-én. A történelmi pillanatot így kommentálta a Pesti Hírlap: „A telefonhírmondó világsoda, amely Budapestet Európa első városává tette, mert nekünk van a világon egyedül elbeszélő hírlapunk.”

A huszonnyolc előfizetővel elindult szolgáltatást eleinte csak azok vehették igénybe – havi plusz másfél koronáért –, akik már rendelkeztek telefon-előfizetéssel, ugyanis a telefonhírmondó saját vezetékhalózata fokozatosan épült ki. Még csak hétszáz előfizető volt 1894-ben, 1900-ra viszont már közel hatezeröttszázan hallgatták az adásokat (ekkor Budapesten 733 ezren laktak). Az 1896-os millenniumi ünnepségen már saját pavilonnal képviselte magát a telefonhírmondó, sőt az odalátogató Ferenc József számára külön aranyozott fülhallgatópárt is készítették, hogy ezen keresztül hallgathassa a műsort.

Puskás azonban már nem élvezhette a sikert, egy hónappal a telefonhírmondó bevezetését követően, március 17-én elhunyt. Halála közrejátszhatott abban, hogy a szolgáltatás sem vidéken, sem külföldön nem terjedt el, bár Budapesten nem lehetett megkérdőjelezni a népszerűségét: 1914-ben több mint tízezer előfizető számára ezerkétszáz kilométernyi saját vezetéken keresztül jutatták el a legfrissebb híreket.

A TŐZSDEI ÁRFOLYAMTÓL A FRANCIA NYELVTANIG

„Róma: A pápa a jubileuma alkalmából kiküldött rendkívüli követet a jövő héten fogadja. Más: Drága a hó! A hó eltakarítását ma fejezte be a fővárosi köztisztasági hivatal” – idézte az első híradást a Budapest folyóirat 2008-as száma. A telefonhírmondó előfizetői azon a februári reggelen azt is megtudhatták, hogy a Duna vízszintje négyszáznegyven centiméter, Budapesten 3,4 fokot mértek, és a József sorjegyek húzása alkalmával a főnyereményt, tízezer forintot az 5960-as sorozat, 77. száma nyerte.

Minden nap reggel kilenc és este tíz között volt közvetítés. A „kimondók” óránként olvasták fel a folyamatosan frissülő hírblokkokat, amelyekben az időjárásról, a vízállásról és a tőzsdei árfolyamokról is tájékozódhattak a hallgatók. Opera-előadásokat, hangversenyeket is közvetítettek, emellett anyanyelvi tanárok tartottak német, angol, francia és orosz nyelvleckéket, amelyekhez külön tankönyvet lehetett vásárolni. A gyerekeknek műsorral kedveskedtek, emellett irodalmi esteket is közvetítettek. A szolgáltatásnak köszönhetően az előfizetők hallgathák, hogyan olvas fel Blaha Lujza, Jászai Mari és Jókai Mór, aki nem mellesleg a telefonhírmondó nagy rajongója volt.

„Korunknak legelméesebb találmánya. Egy élő hírlap, mely minden nyomtatott hírt megelőz, a nap eseményeit odahozza helyünkbe: nappal értesít, tudósít, este pedig a színházi élvezeteket osztja szét otthon ezereknek. Fő- és székvárosunknak ez az egyik legérdekesebb specialitása”. (Jókai Mór)

HATTYÚDAL

Az első világháború után jelentősen csökkent az előfizetők száma, egyrészt a fokozódó gazdasági nehézségek, másrészt a hírek cenzúrája miatt – az ismeretterjesztő adásokat hadihírek váltották fel. Bár a húszas években ismét népszerűvé vált a szolgáltatás, a fellendülés nem tartott sokáig: 1923-ban hűsés rongálta meg a vezetékhalózatot, több hónapig szünetelt a telefonhírmondó, 1925. december 25-én pedig elindult a rádiósugárzás. A Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt. égisze alatt egy ideig párhuzamosan működött a két szolgáltatás. Bár még 1930-ban is kilencezer előfizetője volt a telefonhírmondónak, ugyanakkor egyre elavultabbá vált, és végül 1943-ban megszűnt. Budapest ostroma alatt pedig a telefonhírmondó teljes hálózata megsemmisült. ♦

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Csak egy mozdulat

” Ne féljetez azoktól, akik a testet megölik, a lelket azonban nem tudják megölni! Inkább attól féljetez, aki a kárhozatba vetve a testet is, a lelket is el tudja pusztítani!”

(Mt 10, 28)

♦ **1.** Csak annyit kértek tőle, hogy köpje le, taposson rá, és utána már mehet is, csinálhat, amit akar, egy köpés és egy lábmozdulat, mi ez a teljes, felhőtlen szabadságért cserébe, amellyel aztán azt kezd, amit csak tud. Segítheti az árvákat, a szegényeket, az elnyomottakat, őrülség lenne félredobni mindezt az elvei miatt, egyébként is mi ez itt, semmi, két fadarab egymáshoz kötözve merőlegesen, csak egy köpés, egy taposás, és leszállnak róla. De ő csak állt mozdulatlanul, nézte a keresztet, csupán a szája mozgott, közelebb hajoltak, hogy hallják, mit suttog, de nem velük beszélt, nem őket szidta, mint a többi rab, hanem valami semleges szöveget ismételt, elé álltak, a szemébe néztek, és ő nem fordította el a fejét, de mintha nem is látta volna őket, átnézett rajtuk, elbeszélt mellettük, egy idő után elfogyott a türelmük, lökdödni kezdték, de semmi változás, mintha csak a teste lett volna ott, ki tudja, mire gondolt, merre járt fejben, mindenesetre amikor megérezte a pisztoly hideg csövét a tarkóján, abbahagyta a motyogást, kihúzta magát, és vett egy jó nagy levegőt.

2. Végül is ez tényleg csak egy mozdulat meg egy köpés, gondolta magában, nem esett jól arra gondolni, hogy leköpje keresztet, de aztán arra gondolt, mi lenne, ha nem keresztként tekintene erre a tárgyra, hanem

csak két egymásra kötözött fadarabként, annyi botra rálépett már, volt olyan is biztos, amit véletlenül leköppött, mitől lenne ez most más, és úgy tűnik, tényleg csak ennyit várnak tőle, ott állnak a az ajtón kívül azok, akik megtették, sorban vágják el a köteleket a kezükön, mehetnek haza a családjukhoz, arra az asztalra pedig azoknak a testét pakolták, akik nem tették meg, végül is egyszerű a választás, gondolta, főleg, ha jót akar az embereknek, lehetne moralizálni itt, de ha őt lelővik, ki menti majd meg az árvákat és az elesetteket, nem mintha addig segítette volna őket, de megfogadta, hogy így tesz majd, igazából az ő kedvükért köpte le és taposta meg azt a két fadarabot. El is engedték, haza is mehetett, de előtte a kezébe nyomtak egy listát, hogy nem muszáj, de erről és erről a barátjáról írhatna jelentést, olyanokról, akik nem taposták meg a botokat, de politikai okokból kényes lett volna végezni velük, és most azt gondolják, hogy különben, mint ő, pár sort kell írni róluk hetente, még hazudni sem kell, csak jelenteni a színtiszta igazat, cserébe pedig kaphat tétvét meg hűtőszekrényt, és ő nem értette, hogy miért, de égette a kezét az a papír, és mire hazaért, forróság öntötte el a mellkasát is, alig kapott levegőt, menekülni akart önmagából, önmagától, nézte a plafont a nappaliban, még ő szerelte fel annak idején a lámpát, latolgatni kezdte, vajon elbírna-e egy felnött embert a vezeték. ♦

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

A SZUNYÓKÁLÓ HÍVEK ÉBREN TARTÓJA

Temesvári Pelbárt

Míg Európa tőlünk nyugatra és délre fekvő régiójában a középkor gazdag irodalmi termést hozott, hiszen sorra születtek latin és népnyelven – tudományos, a vallásos és a szépírói művek, addig hazánkban – történelmünk viharai miatt is – csekély számú alkotás maradt fenn. Ezért is különösen értékesek az olyan életművek, mint *Temesvári Pelbárté*, a régi magyar irodalom jeles alakjáé, aki a XV. században tevékenykedett mint ferences barát, teológus és egyházi író.

◆ A PESTISBŐL FÖLÉPÜLVE

Életéről keveset tudunk, 1435 és 1440 között született Temesváron vagy annak környékén. A keresztségben a Pál nevet kapta, a Pelbárt nevet ferencesként vette fel. Első adatunk róla az, hogy 1458-ban beiratkozott a krakkói egyetemre, ahol bölcseletet és teológiát tanult. A filozófia bakkalaureátusa lett 1463-ban, majd tizenhárom, lengyel földön töltött esztendő után a teológia magisztereként tért haza. Nem tudjuk, mikor lett szerzetes, a ferencesek szigorú, evangéliumi szegénységben élő obszerváns ágának tagja, amely olyan lelki nagyságokkal dicsekedhetett, mint *Kapisztrán Szent János* vagy *Tomori Pál*, Kalocsa végvári vitézből lett ferences érseke. Pelbárt testvér néhány évig a Tolna vármegyei ozorai rendház lakója volt, de 1480-ban a mai Sándor-palota helyén álló budai rendházba került. Az 1470-es évek végén az országban dúló pestisjárvány idején megbetegedett, de szervezete diadalmaskodott a kóron. A gyógyulás élménye készítette arra, hogy tanári és prédikátori munkája mellett írni kezdjen. Erre ösztönözte az is, hogy 1483-tól ő tanította a dogmatikát a budai ferences főiskola növendékeinek, ezt csak

Kép: Wikimedia Commons

Pomerium quadragesimale.

fratris Pelbarti ordinis
Sancti Francisci

Temesvári Pelbártot ábrázoló fametszet a Pomerium-sorozatból

az a néhány év szakította félbe, amikor Esztergomban volt házfőnök. A kor szokásainak megfelelően Temesvári Pelbárt latinul írt, de művein átsugárzik a népi nyelv, a népi kultúra, a népi vallásosság mélyreható ismerete, és prédikációi zömét is magyarul mondta el. Későbbi kódexeink számos részleges fordítása és munkáinak példányai azt mutatják, hogy paptársai és a férfii, illetve női rendi közösségek szívesen másolták, olvasták, használták írásait, az azokban rögzített történeteit.

A TÖRVÉNY OLYAN, MINT A PÓKHÁLÓ...

Első munkája, A Boldogságos Szűz Mária csillagkoronája (Stellarium coronae Beatae Mariae Virginis) a ferencesek hagyományos Mária-tiszteletére és a hazai

Pelbárt fráter a hit tisztaságát és az egyház épségét megőrizni akaró konzervatív modernség szószólója volt, a Mátyás király halálát követő időkben gyanakvó kételkedéssel szemlélte a reneszánsz idehaza is tért hódító világias szemléletét. (...) Nem osztozott az igazságos Mátyás király legendáját formáló, már ekkor kibontakozó közmegegyezésben...

Mária-kultusz motívumaira, a Napba öltözött asszony alakjára építő beszédsorozat volt. Az esztendő jeles Mária-ünnepeit sorra vevő elmélkedésfüzér 1498-ban az elzászi Hagenauban nyomtatásban is megjelent. E munka nem csupán a szerzőnek a Szűzanya szépségét és bölcsességét költői szövegekben magasztaló tiszteletének bizonyítéka, hanem bepillantást enged a középkori hazai Mária-kultusz világába is. Második műve, a Szentbeszédgyűjtemény (Pomerium sermonum) háromkötetes beszédkönyvtár, amely 1498-tól jelent meg, és számos kiadást megérve, nevét egész Európában ismertté tette, prédikációs mintakönyvként az évközi vasárnapokra, a szentek ünnepeire és a nagyobb ünnepkörre kínálva gondolatokat. A Pomerium

a derű sem hiányzott írói kelléktárából: mondandóját tréfás történetekkel, népi bölcsségekkel, antik irodalmi utalásokkal fűszerezte

nem elhangzott beszédek gyűjteménye, hanem retorikailag csiszolt dogmatikai traktátusok füzére, amelyek a hitigazságok igazolását és megértését szolgálták. A szerző ötvözte bennük a legendákat, a példázatokot, a novellisztikus vagy népmesei motívumokra támaszkodó történeteket azért, hogy azok a mondandóját alátámasszák, és „a szent beszédek alatt a szunyókáló népet ébren tartsák”. Olyan erkölcsi bölcsségek megfogalmazása volt a cél, amelyek a hit lényegéből fakadnak, és a hétköznapi ember számára gyakorlati útmutatást is nyújtanak, mint például a következő: „A törvény olyan, mint a pókháló, amely megfogja a kisebb állatokat, a nagyobbak azonban átjutnak rajta. A dongó belerепülve szétépti, és kirepül belőle, a kis légy fennakad benne.”

A MÁTYÁS-KULTUSZ ELLENZŐJE

Tanári munkájának gyümölcse az a zsoldármagyarázat, amelyet Szent Ágoston, Petrus Lombardus és Szent Bonaventura műveire támaszkodva készített az 1480-as évek végén. Életművének csúcspontját Az isteni tudomány aranyos rózsakoszorúja (*Aureum rosarium theologiae*) címet viselő betűrendes teológiai enciklopédiája jelentette, amelynek tervezett négy kötetéből haláláig három készült el, és jelent meg nyomtatásban. A befejező, negyedik kötet a ferences tanítvány, Laskai Osvát munkájaként látott napvilágot 1507-ben. Ebből világosan kitűnik, hogy teológiai értelemben nem Aquinói Szent Tamáshoz, hanem rendtársához, Duns Scotushoz és a XIV. századi bölcselet

nominalistának nevezett irányzatához csatlakozott, de ismerte a XV. század népszerű, személyes, érzelmi alapú vallásosságot hirdető mozgalmait, az egyházatyák, sőt a görög és latin klasszikusok munkáit is.

A Pomerium és a Rosarium látszólagos személytelensége dacára lehetőséget ad arra, hogy megrajzoljuk a szerző lelki és szellemi portréját. Pelbárt fráter a hit tisztaságát és az egyház épségét megőrizni akaró konzervatív modernség szószólója volt, a Mátyás király halálát követő időkben gyanakvó kételkedéssel szemlélte a reneszánsz idehaza is tért hódító világias szemléletét. Ebből adódott a világi hívságokkal, az anyagiassággal kapcsolatos erkölcsi szigor, a hatalmaskodókkal szemben a szegények pártját fogó állásfoglalása, az egyház érdekeinek a világi hatalom ellenében való harcos védelmezése. Nem osztozott az igazságos Mátyás király legendáját formáló, már ekkor kibontakozó közmeggyőződésben sem, sőt alighanem a törvényes utód nélkül elhunyt uralkodónak címezte a következőt: „A hitetlenek sem mély gyökeret, sem állandó fundamentumot nem vernek, mint a ragadozó állatok, nem szaporodnak, azonképpen az igazságtalan embereknek nincsenek gyermekeik.” Korát elmarasztaló vízióinak egyike-másika annak a drámai haláltáncnak a hangulatát vetíti előre, amelyet aztán elhunytja után két évtizeddel, a reformáció kibontakozásával a hagyományát és emlékeit elfelejtő Európa, vagy a török prédájává váló Magyarország élt át.

Am a derű sem hiányzott írói kelléktárából: mondandóját tréfás történetekkel, népi bölcsségekkel, antik irodalmi utalásokkal fűszerezte. Jézus passiójáról a középkori misztériumdrámák párbeszédes, magával ragadó költői hangján beszélt, a bátai barát mulatságos, ironiától sem mentes történetét mesélve viszont hamisítatlan népi humorral szólt. A hordón szónokló képmutató kolduló fráter igazát bizonygatva – „itt süllyedjek el, ha nem igaz, amit beszélek” – akkorát dobantott, hogy a hordó rozsdás abroncsa a Sátán közreműködésére elengedett, a korhadó dongák összeroskadtak, és a pörül járt klerikus a hordó fenekére huppant.

Az emlékezés és a jövő reményének prófétája, a középkor legjelesebb magyar teológusa, Temesvári Pelbárt 1504. január 22-én Budán adta vissza lelkét a Teremtőnek, hagyatékát az író és rendtárs Laskai Osvát vette gondozásába. A magyar egyház a boldogok sorában tiszteli, de helye van az egyetemes keresztény hittudomány, a magyar irodalom és kultúra történetében, a nemzeti identitás építői között is, nevét a ferencesek esztergomi gimnáziuma őrzi. ♦

A Média a Családért-díj augusztusi jelöltjei

Média a Családért-díj

**NAGY-BOZSOKY JÓZSEF ÉS
AMBRUS ESZTER**

**Ha nem nézünk szembe egy fájdalom-
mal, az tovább dolgozik a lelkünkben**

Duna TV, Örvényben c. műsor

A Média a Családért-díj
fő támogatója:

Külhoni Média a Családért-díj

BENCZE EMESE

**Nagymamák a nagyszülői
szerepköréről: „A szülői normarendszert
nem szoktuk kijátszani”**

Nőileg

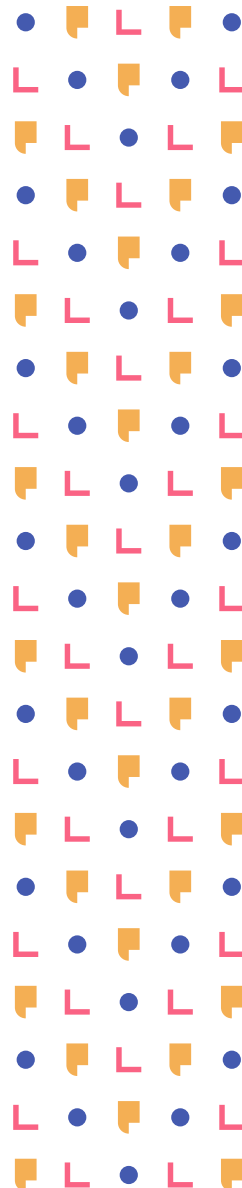
A Külhoni Média a Családért-díj fő támogatója:

A jelöltekről szóló ismertetőt és
a jelölt munkákat megismerheti
a mediaacsaladert.hu-n, ahol
az Ön jelölését is várjuk.

A magyarországi és külhoni
közönségdíjak támogatója:

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

Keresztény Európa?

**Útálom és arcába vágom:
száz év, de tán kétezer óta
undorító örült világ ez,
ez a farizeus Európa!
Kenyér helyett a szegényt
csitítja szóval, hittell, éggel
és maszatos lelkiismeretét
szívnyalogató versikékkal.
Száz év, de tán kétezer óta
hány eszme rohadt el szívében!
Hazám, keresztény Európa,
mi lesz, ha majd egyszer magára
döbben?**

[...]

**hazám, keresztény Európa,
ha túlélve időd szörnyű végét,
elbírod-e még te az Istent,
a Szeretetet és a Békét?**

(Szabó Lőrinc: Hazám,
keresztény Európa (részlet))

- ◆ A költemény éppen száz évvel ezelőtt, 1923-ban keletkezett. Szenvedélyes, szókimondó, ma is fájdalmasan igaz beszéd az európai kereszténységről. *Hazám, keresztény Európa*: a verscím egy birtokos jelzős szerkezet, amellyel a költő kifejezi, hogy nemcsak szülőföldje, vagyis Magyarország, hanem Európa is a hazája, amely nemzeteinek sokszínűségével együtt is egyetlen nagy, elsősorban kulturális egység. Európának lenni olyan identitást jelent, amelyet három fő tényező hozott létre: a keresztény világszemlélet, ebbe beágyazódva a görögség bölcselete és a római jogrend. Európa kulturális egységének gyökere a kereszténység, még akkor is, ha az európai társadalom, különösen Nyugaton, a maga keresztény vallási alapját mára jórészt elveszítette. Szabó Lőrinc vallástalan költőként is érzékeli, hogy ez a gyökér, saját költőletének gyökere, végzetesen megromlott. Ezért szakadnak ki belőle a verskezdő brutális szavak: „Útálom és arcába vágom: / száz év, de tán kétezer óta / undorító örült világ ez, / ez a farizeus Európa!” Útálom, undorító, örült, farizeus: mennyi szitokszó egyetlen versszakban! Majd ezt

John Atkinson Grimshaw (1836–1893): Reflexiók a Temzén, 1880

az általános képet részletezi a költő, a romlás két megnyilvánulását, terepét nevezve meg. Európa kereszténynek vallja, vagy vallotta magát, ugyanakkor visszaélt a vallással, a legszentebbet, Krisztus nevét saját hatalmi céljaira használja, járomként rakja a szegények, az elnyomottak vállára: „Kenyér helyett a szegényt / csitítja szóval, hittel, éggel...” Hány és hány millió embert idegenített el, fordított szembe nemcsak az egyházzal, de magával Krisztussal és az evangéliummal is ez a magát kereszténynek hazudó mentalitás régen is, a XX. században is, s ma is! – A másik az eszmék birodalma. Az emberiség számos nagy eszméje Európában született, hogy később ott is fajuljon el. Mindegyik valamilyen pozitív gondolatból indult ki, egy létező súlyos problémára válaszként keletkezett, de végül valamiképpen mind „elrohadt Európa szívében”. Elrohadt, alapvetően azért, mert mindegyik a kereszténység ellenében fogalmazta meg magát. Ez történt a felvilágosodással, majd a klasszikus

liberalizmussal, a marxizmussal, a freudizmussal és az összes többivel is. Voltak nagy, hősies, sőt szép eszméi Európának, de mind elrohadt a magát kereszténynek nevező kontinens szívében. Fájdalmas körkép, de hiteles. A vers második, itt nem idézett része Európa végének vízijója, Krisztus második eljövetele és az ítélet. Az utolsó szakasz napjainkban különösen időszerű és szívbe markoló:

hazám, keresztény Európa,
ha túlled idő szörnyű végét,
elbírod-e még te az Istent,
a Szeretetet és a Békét?

Ez a kérdés. Ha és amennyiben Európa túléli ezt a mostani sosem látott válságot – ha túléli: és ezt ma senki meg nem mondhatja –, lesz-e még helye benne Krisztusnak, a szeretetnek, a békének? ♦

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

Aranykezű

Aranykezű Szonja az oroszok legendás szépségű női *Robin Hoodja* volt, gátlástalan tolvaj és rafinált rabló, aki egész maffiahálózatot irányított. Kizárólag gazdagoktól lopott, és állítólag még az is előfordult, hogy a pénzt a szegényeknek adta. Regényes élete már a némafilm korában vászonra került.

◆ CSEHOV TOLLÁVAL MEGÖRÖKÍTVE

A harmincesztendőös Anton Pavlovics Csehov 1890-ben elunta a kényelmes városi életet, az üres csevegéseket a társadalom elitjével, és elhatározta, hogy megtapasztalja az orosz valóságot. Hosszú és veszélyes utazást tett: keresztülutazott Oroszországon egészen a távol-keleti partokig, majd áthajózott a Szahalin-szigetre is. Itt volt az Orosz Birodalom „Ausztráliája”: ide deportálták a bűnözőket és politikai foglyokat. A büntetőtelep éppen olyan kegyetlen hely volt, mint bármely nagy ország börtönszigete. A rabok kényszermunkát végeztek, többnyire szénét bányásztak, rendszeresek voltak a súlyos büntetések: a renitens foglyokat vasra verték, megkorbácsolták, a nőket prostitúcióra kényszerítették, a szigeten született gyerekek pedig kis vadakként éltek.

Csehovot elborzasztotta az a nyomor és elképzelhetetlen megaláztatás, amit látott. Három hónapos tartózkodása alatt interjúkat készített a rabokkal és a szabad telepesekkel, majd amikor hazaért, könyvformában is kiadta ezeket. Az egyik legnagyobb sikert aratott beszélgetést egy negyven év körüli, megnyomorodott, őszülő hajú nővel, Aranykezű Szonjával készítette. Szonja a korabeli Oroszország leghírhedtebb, tömegek által imádott rablónője volt, aki hosszú és fordultatos bűnözői karrier után bukott le. Csehov leírásából egy egész világ tudhatta meg, mivé lett a legendás szépségű, csábító, szuperintelligens tolvaj és maffiavezér.

AZ ELSŐ NAGY SZÖKÉS

Szonja pontos születési ideje ismeretlen, valamikor az 1850-es években jöhetett a világra. Még a valódi neve sem egészen biztos, valószínűleg Szofja Ivanovna Blijuustejnnek hívták.

Kép: Wikimedia Commons

Szonja

a tolvajok fejedeleme, nője,

akinek szentélyt állítottak
a szélhámosok

Szofja Ivanovna Bljuvszejn (1846–1902)

Az Orosz Birodalomba beolvasztott Lengyelországban, Varsó egyik elővárosában látta meg a napvilágot egy szegény kereskedőcsalád gyermekeként, bár egyes források szerint a szülei tolvajok, csempészek és orgazdák voltak. Akárhogyan is történt, Szonja már egészen fiatalon belemerült a helyi alvilág életmódjába. Bár kifejezetten okos kislány volt, az iskolából nagyon hamar kitétek, mivel többször is lopáson kapták.

Gyönyörű volt, törekvő és értelmes, mindez pedig kreativitással és gátlástalansággal párosult. Mindez rövidesen megteremtette számára a kívánt megélhetést, ugyanakkor a szülei tisztában voltak azzal, hogy a legjobb üzlet számára a házasság. Amint a lányuk eladó-sorba került, kerítettek egy jómódú férfit – egy bizonyos Rosenbad urat –, aki a vagyonát örömmel használta fel egy ragyogó szépségű, fiatal feleség megszerzésére. Az esküvő után kilenc hónappal meg is érkezett a baba, aki rövidesen anya nélkül maradt, ugyanis Szonja szinte azonnal megszökött. A férje vagyonának minden mozdítható részét magával vitte.

Oroszország felé vette az irányt, ahol nagyobb lehetőségekre és több gazdag „leendő” áldozatra számított, mint hazájában. Az utazás alatt is szorgalmasan gyakorolta a mesterségét, bőven összelopott annyit, amennyiből kényelmesen megélhetett. Erre az időszakra már azt is elsajátította, hogyan kell viselkedni a társadalom legfelsőbb köreiben. Tökéletes társalgó volt, számos nyelven beszélt, és kiválóan tudta utánogni az előkelők szokásos manírjait. Gyakran lopnia sem kellett: a férfiak megőrültek érte, és elhalmozták ajándékokkal.

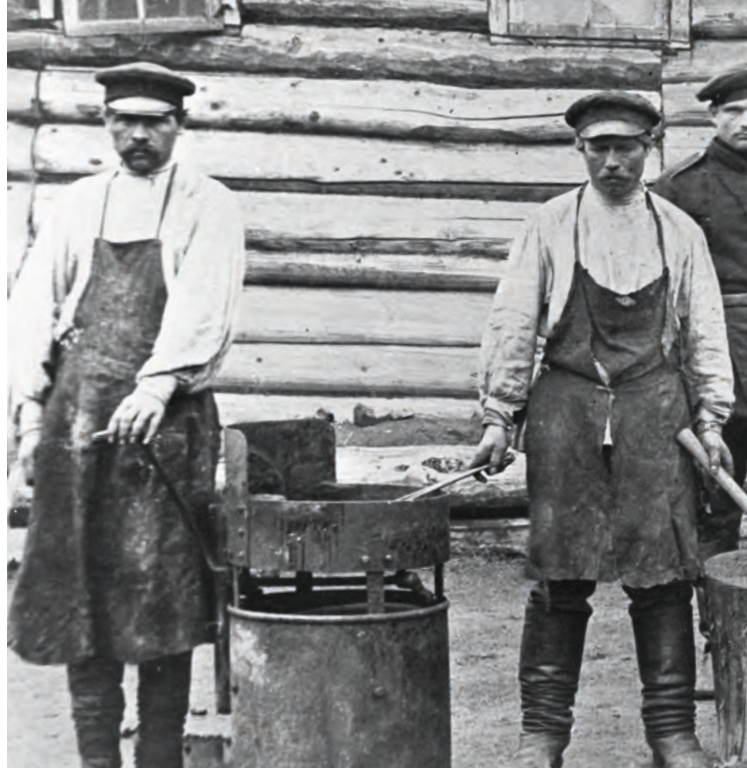
Állandóan mozgásban volt,

számos városban megfordult, rengeteg nevet, öltözéket, sokféle frizurát és sminket használt. Amikor forró lett a talaj a lába alatt, lelépett. A legváltozatosabb álruhákban olvadt bele az utcai járókelők tömegébe.

KREATÍV ÉKSZERRABLÁSOK

Szentpéterváron rendezte be a főhadiszállását, gazdag és előkelő férfiakkal ismerkedett, akiket elbájolt a szépségével, majd gátlástalanul meglopta őket. Elcsábított bárkit egy-egy komolyabb ékszer vagy pénztárca megszerzése érdekében. A kedvenc eljárása az úgynevezett Guten Morgen-módszer volt. Elegáns öltözetben – és persze álnéven – bejelentkezett egy szállodába, majd az átmulatott éjszaka reggelén egyszerűen belépett a kiszemelt gazdag, másnaposan alvó úr szobájába. Itt összeszedett minden értéket, amit csak talált, és távozott. Ha az áldozat felébredt, Szonja egy jól begyakorolt rutin alapján alázatosan és zavarodottan elrebegette, hogy véletlenül rossz szobába nyitott be, és töredelmesen bocsánatot kért, de ha a helyzet úgy hozta, további értékek megszerzése érdekében el is csábította az illető urat.

Állandóan mozgásban volt, számos városban megfordult, rengeteg nevet, öltözéket, sokféle frizurát és sminket használt. Amikor forró lett a talaj a lába alatt, lelépett. A legváltozatosabb álruhákban olvadt bele az utcai járókelők tömegébe. Általában férfinak öltözött, a legtöbbször utcai árusként tűnt el üldözői szeme elől. Mindig előre gondoskodott biztonságos menekülőútról, és mindenütt megvoltak a segítők, a szövetségesei. Megismerkedett az orosz alvilággal, és hamar kivívta a tiszteletüket. Hamarosan zsebtolvaj- és orgazdahálózatot kezdett működtetni, néhány év alatt komoly pozíciót vívott ki magának.

Aranykező Szonja kivégzése előtt

Egy-egy komolyabb fogás érdekében Szonja bonyolult forgatókönyveket dolgozott ki, amelyeket aztán óramű-pontossággal hajtott végre. Egy jó nevű ékszerboltot például igen szemtelen trükkkel rabolt ki. Elegáns ruhába öltözve, előkelő nemes hölgyként lépett be az üzletbe, mégpedig nem is egyedül: vele tartott egy tiszteletre méltó, ősz hajú férfi, valamint egy csecsemő a dadájával együtt. Szonja mosolyával és tökéletes modorával néhány pillanat alatt elbűvölte a tulajdonost. Ezek után kiváló ízléssel kezdett válogatni, és hamar összeszedett több tízezer rubelnyi ékszert. Ekkor hirtelen „eszébe jutott”, hogy sajnos otthon felejtette a pénzét. Biztosítékként otthagya a három „rokonát”, és megígérte, hogy rövidesen visszatér a pontos összeggel. Természetesen sem őt, sem az ékszereket soha többé nem látták a környéken. Az idős úrról és a nevelőnőről kiderült, hogy színészek, akiket már napokkal korábban felbérelt egy újsághirdetés segítségével.

Másik arcátlan rablásának áldozata egy Karl von Mel nevű ékszerész lett. Szonja ellenállhatatlan megjelenésével meghódította a tulajdonost, így kedvére válogathatott a drága ékszerek között. Az árut becsomagoltatta, majd azt kérte von Meltől, hogy személyesen vigye a házukhoz, ahol a gazdag férje – egy nagy hírű pszichológus – kiegyenlíti a számlát. Amikor az ékszerész megérkezett a megadott címre, Szonja fogadta. Átvette tőle a csomagot, közölte, hogy a férje máris hozza a pénzt,

majd távozott. Amikor a pszichológus belépett a szobába, kérdőre vonta von Melt, hogy mit keres ott. Az ékszerész előadta a történetét a hölgyről és a nagy összegű vásárlásról. Erre a pszichológus csengetett, mire ápolók léptek be, és erőszakkal elvitték a szerencsétlen áldozatot. A mit sem sejtő pszichológus is Szofja egyik csodálója volt, mint áldozatai többsége. A nő ugyanis a rablást megelőzően azt mondta neki, hogy a „férje” megbolondult, mániákusan valamiféle ékszereket keres rajta, neki pedig segítségre van szüksége ebben a fenyegető helyzetben.

A TOLVAJKIRÁLYNŐ LEGENDÁJA

A köznép Szofját Aranykezű Szonjának nevezte. Mivel kizárólag arisztokratáktól és gazdag üzletemberek-től lopott, egyfajta női Robin Hoodként tekintettek rá. Az is előfordult, hogy az őt üldöző rendőröket egész tömeg tartotta föl. Azt is megengedhette magának, hogy bizonyos esetekben nagylelkű legyen. Például amikor nagy összeget lopott egy magányos nőtől, majd másnap az újságokból értesült a háttértörténetéről. Kiderült ugyanis, hogy a hölgy özvegyasszony volt, aki a gyerekeinek gyűjtötte össze a pénzt hosszú évek alatt. Szonja haladéktalanul visszajuttatta neki az ellopott összeget, és még egy nyilvános bocsánatkérésre is futotta tőle, miközben Szentpétervár legkiterjedtebb és legjobban szervezett bünszövetkezetét működtette.

Műkormöket csináltatott magának, hogy azok alá rejthesse a kisebb ellopott ékköveket, és állítólag egy betanított majom beleiben csempészte ki a nagyobb darabokat. Senki nem tudja, pontosan hányszor ment férjhez, de az biztos, hogy a behálózott férfiakat egytől egyig megszabadította a vagyonuk jelentős részétől. Egyes források szerint három házasságot kötött, más becslések szerint tizenhatot. Két lánya született: őket magukra hagyta, de komoly összegeket fordított a taníttatásukra. Az általa működtetett alvilági hálózat kárvallottjait is támogatta, alapítványt hozott létre a bebörtönzött vagy kivégzett bűnözők családtagjainak megsegítésére.

Végül a bukását is az okozta, hogy alapvetően érzelmes lélek volt. Beleszeretett egy Wolf Bromberg nevű jóképű, de romlott szerencsejátékosba. A férfi egyre több pénzt szórt el, Szonja pedig biztosította számára az anyagi fedezetet. Egyre több akcióba ment bele, és egyre több fölösleges kockázatot vállalt. Végül lebukott, Wolf pedig mindent elárult róla a nyomozóknak, amit csak tudott. Aranykezű Szonját elítélték, és Szibériába küldték egy büntetőtelepre.

A TOLVAJOK ZARÁNDOKHELYE

Ő persze nem adta fel, elcsábította az egyik őrt, és együtt megszöktek. A szerencséje azonban elfogyott. Hamar elfogták, és ezúttal a Szahalin-szigetre küldték. A harcot azonban még itt sem adta fel. Három ízben szökött meg és háromszor fogták el. A büntetések egyre keményebbek lettek: majdnem három évig láncra verve tartották. A bilincsbe vert Aranykezű Szonjáról készült fényképet képeslapként terjesztették egész Oroszországban. Az utolsó szökési kísérlet után olyan brutálisan megkorbácolták, hogy már nem sikerült felépülnie. Nem tudjuk, hány éves korában halt meg, ahogyan azt sem, hogy hol nyugszik. A hírneve viszont ma is töretlen. Életéről már 1915-ben elkészült a világ talán első, hatrészes némafilmsorozata.

Moszkvában, a Vagankovo nevű temetőben, a boryinói és a moszkvai csata tömegsírhajói tőszomszédságában áll egy ismeretlen eredetű szobor. Sem feje, sem karja nincs már, de sokan a mai napig Aranykezű Szonja Bljuzstejn emlékműveként tisztelik. A tolvajok sok évtizede járnak ide, mint afféle szentélybe, és fohászknak hozzá. Időről időre egy-egy papírdarab tűnik fel a szobor tövében: „Szonja, segíts nekünk, hogy jó tolvajok lehessünk!” ♦

AUGUSZTUSI KIMENŐ

Fotó: www.zemplenifestival.hu

ZEMPLÉNI FESZTIVÁL – AZ ÉLMÉNYEK HARMÓNIAJA

A Zempléni Fesztivál Tokaj-Hegyalja és Zemplén legnagyobb kulturális fesztiválja. Ez a hagyományos, mégis mindig sok újdonsággal szolgáló programsorozat egyszerre hat az emberben lakó művészetkedvelőre, a természetjáróra, a gasztronómia hívére és persze a finom borok szerelmésére. Komolyzenei hangversenyekkel, színházi és irodalmi estekkel, dzsesszkoncertekkel, kirándulásokkal, kiállításokkal, családi és gasztronómiai programokkal várja a helyi közönséget és az ország más vidékéről érkező, minőségi kikapcsolódásra vágyó látogatókat egyaránt.

Sárospatak és környéke, augusztus 11–19.

Fotó: Margó Irodalmi Fesztivál

MARGÓFESZT – KULTURÁLIS FESZTIVÁL SZENTGYÖRGYVÁRON

Koncertekkel, irodalmi programokkal, slammal, workshopokkal és sok-sok zalai különlegességgel várják az érdeklődőket idén is a Margófesztre. A Margó Irodalmi Fesztivál augusztus 10-e és 12-e között harmadik alkalommal költözik a zalai dombok közé, a Balaton szomszédságába, ahol írók, költők, zenészek, slammerek lesznek a vendégek. Többek között fellép: *Beck Zoltán* (30Y) és *GreCsó Krisztián*, az *Analog Balaton*, az *Aranyakkord*, a *Platon Karataev* és *Bérczesi Róbert*. Részletes program, szállás és egyéb információk: margofeszt.hu

Szentgyörgyvár, augusztus 10–12.

SZEPTEMBERTŐL ÚJRA KÉPMÁS-ESTEK! FILM és PSZICHOLÓGIA

Várkert Bazár
Testőrpalota, Vetítőterem
Budapest,
1013 Ybl Miklós tér 2-6.

Szeptember

07.

19:00

HA A SZERETET NEM ELÉG

Mit tehetünk, ha legjobb igyekezetünk ellenére is szenvedni látjuk a családtagjainkat? Mit jelent a jól működő család? Szakértő vendégünkkel arról beszélgetünk, mi történik, ha a másik életét éljük, hogy megbetegíthet-e a rosszul értelmezett gondoskodás és meddig vagyunk felelősek a szeretteinkért.

Film: Pragma, 29'
Rendező: Szelestey Bianka

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, a belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

Fotó: szekesfehervar.hu

SZÉKESFEHÉRVÁRI KIRÁLYI NAPOK

A Székesfehérvári Királyi Napok idén is sokszínű programokat kínál. Fellép: az *Alba Regia Táncegyüttes*, a *Magyar Nemzeti Táncegyüttes* és a *Duna Művészegyüttes*, *Szikora Róbert*, *Charlie*, a *Boban Marković Orkestar* és a *Székesfehérvári Balett Színház*. A Koronázási Ünnepi Játékokon a középkort idéző hagyományőrző csoportok, régizenei együttesek, mesterségbemutatók, családi foglalkozások és természetesen a királyi óriásbábcsalád tagjai várják a városba látogatókat. Az ünnepi játékok sora augusztus 20-án *Erkel Ferenc Bánk bán* című operájának koncertszerű előadásával zárul az *Alba Regia Szimfonikus Zenekar* előadásában.

Székesfehérvár belvárosa, augusztus 13–20.

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

KÖNYVHÉT UTÁN, FESZTIVÁL ELŐTT

Az ünnepi könyvhét a magyar irodalom ünnepe, a könyvfesztivál pedig azt jelzi, hogy lépést tartunk a világirodalommal. Mindkét rendezvénysorozatot szereti a közönség, még akkor is, ha az egyre emelkedő árak miatt sokszor csak nézelődik. Négy, műfajában, gondolatvilágában nagyon különböző, más-más olvasói kört megcélzó kötetet mutatunk be, amelyet még a könyvhéten választottunk ki.

◆ TOMPA ANDREA SOKSZOR NEM HALUNK MEG

című, közel hatszáz oldalas regényének első száz lapja lefegyverzi azt az olvasót, aki a kolozsvári születésű, Magyarországon élő író két korábbi regényét, a *Fejtől s lábtól* és az *Omerta* címűt is nagyra értékelte.

Nagy Ferencné Erzsike, a kolozsvári dajka a zsidók gettóba terelése előtt munkaadója kérésére magához veszi annak csecsemő lányát. Megfogadja, vigyázz rá, míg anyja vissza nem tér. Életveszélyes vállalás: a gyereket nem láthatja, nem hallhatja senki, különben jaj a Matyinak, Matildnak nevezett kicsinek, s jaj a rejtegetőknek, Erzsinek és Ferinek. Véget ér a háború, Ferenc és Erzi várják vissza a gyerek anyját, aki csak nem érkezik meg. Erzi lassan ráébred, hogy nem munkára vitték az őrizetbe vett zsidókat, hanem koncentrációs táborba. Telik-múlik az idő, a kis Matyi egyre jobban kötődik Erzsikéjéhez, akik világéletükben gyermekre vágytak, mindhiába. Egy idő után a kislány sorsát rendezni kell, nehogy állami intézetbe vigyék mint háborús árvát. Matyit anyakönyvezik, sőt meg is keresztelik. Az újdonsült szülők megfogadják, hogy nem titkolják el a lányuk előtt, hogy az igazi szülei meghaltak a háborúban.

Tompa Andrea aprólékos realizmusa, pontos társadalomrajza, finom lélektani megfigyelései, mély, bonyolult érzéseket ellenpontozó szűkszavú keménysége óriási élmény.

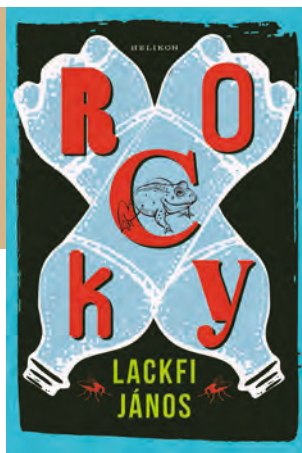
A négy nagy fejezetre osztott regény második része Matyi kamaszkorát mutatja be, a nevelőszülőket alaposan próbára tevő lázadás időszakát. A harmadik

a pályaválasztást, a színművészeti főiskolát, a szerelemeket, a kezdő színész nő útkeresését, ez erdélyi színházi életet állítja középpontba. A negyedik pedig Matild visszatalálását a saját sorsához, zsidóságához az által, hogy színpadra viszi – hosszú küzdelem után – egy holokauszt túlélő egykori naplóját.

Vannak ezeknek a fejezeteknek is nagyszerű pillanatai, de az átlagos olvasó sokszor mintha kirekesztettnek érezné magát. Nem látja át a romániai színházi életet, a különféle rendezői felfogások közötti különbségeket, a vitákat, a szembenállásokat... A széles horizontúnak induló regény sajnos belterjessé válik. De még így is a kortárs magyar próza kiemelkedő teljesítménye.

(*Jelenkor* Kiadó, 5999 Ft)

LACKFI JÁNOS ROCKY című alig háromszáz oldalas regénye az utóbbi idők egyik legkellemesebb meglepetése, vetekszik a legjobb *Nick Hornby*-könyvekkel. Szereplői a társadalom számkivetettjei, akik a maguk módján a világ jobbításán fáradoznak. Itt van mindjárt a főszereplő, az ifjú autista boksoló, akinek az apja ismeretlen, az anyja otthagya a nővérénél, és Amerikában próbált szerencsét. A fiúnak egyetlen ambíciója van, olyan híres akar lenni, mint a filmbeli *Rocky*. Ennek érdekében éjjel-nappal erősít és edz. Ha éppen szünetet tart, Isten nagyszerű teremtményeiben, leginkább a legyekben gyönyörködik. Minden elpusztult legyet megsirat és eltemet, övé a világ egyetlen légytemetője. A nevelőanyja, *Zsoffa* nénije részeges férje mellett szenved. Csak az isteni irgalomban reménykedik,

a *Boldogságos Szűz Máriát*, a *Megváltó Krisztust* élteni. Erre tanítja Rockyt is, aki edzés és erősítés közben imádkozik, litániát mond. A hatalmas termetű, csupaizom fiú egyszer csak beleszeret a szomszéd lányba, akit széles szája és törékeny termete miatt *Kisbékának* nevez el. Ugyan a lány lekezeli, dilinyósnak mondja, ám amikor Rocky megtudja, hogy négy gazember megerőszkolta, szétcsap közöttük. Kettőt megöl, a másik kettőt egy életre megnyomorítja. Úgy véli, jogosan cselekedett, ezért aztán börtönbe kerül, mégpedig nyolc évre. A börtönben új fejezet kezdődik. Rengeteg rémes és izgalmas kaland. Szép lassú vezeklés Zsoffa néjje és az irgalmas *Gellért* atya segítségével.

Lackfi János a *Rockyval* azt bizonyítja, hogy lehet Istenről, a hitről, a bűnbánatról és a felebaráti szeretetről mai nyelven, sok-sok humorral, mély keresztényi elkötelezettséggel beszélni.

(*Helikon Kiadó, 3999 Ft*)

DALLOS SZILVIA ÉLNI A VILÁG SZÉLÉN

című prózakötete egy hosszabb, egy rövidebb novellát és egy kisregényt foglal magába. A mesterien megírt elbeszéléseket 1980-ban, illetve 1981-ben közölte az *Alföld* folyóirat. Mindkettő az öregkor fájdalmairól, a magányról beszél. A közéjük ékelődött százoldalas kisregény, A zenélő óratorony három évvel ezelőtt, a Balázs Béla-díjas kiváló szinkronszínész nő nyolcvanötödik születésnapján készült el. *Dallos Szilviát* persze egy ideje nem színésznőként ismeri a közönség, hanem jó tollú íróként (a *Nap Kiadónál* hat kötete jelent meg). A *zenélő óratorony* című megható mese arról szól, hogyan kezdenek új életet egy fővárosi

idősklub tagjai egy elnéptelenedett faluban. Nem szabad feladni, akarni kell – vallja a nagyszerű klubvezető, aki az önzetlen vidéki polgármester segítségével, a klub tagjainak közreműködésével megszervezi az ország első öregfalujának életét. Dallos Szilvia sok szeretettel és némi iróniával állítja elénk a kedves, néha rigolyás urakat és hölgyeket, jól adagolja a konfliktusokat, összezördüléseket, így mindvégig ébren tartja az olvasó érdeklődését.

(*Nap Kiadó, 3465 Ft*)

JUHÁSZ FERENC MÁSPETŐFI AZ ENYÉM című kötetét a költő özvegye, *Kilián Katalin*, a lánya, *Juhász Anna*, valamint *Debreceni Balázs* szerkesztette. A sok izgalmas szövegből, csak részletekben ismert eposzból (*Jégvirág kakasa*, 1951), versekből, prózákból összeállított könyv a hosszú éveken át tervezett Juhász Ferenc-művet, a kétszáz oldalas *Petőfit* hivatott pótolni a nagy előd születésének kétszázadik évfordulóján.

Juhász példaképének vallotta *Petőfi Sándort* már indulásakor is. Úgy vélte, *Illyés* után neki is meg kell írnia a maga *Petőfijét*. Kétségtelen, hogy rengeteg tanult és merített a költő lírájából, és nemcsak a *Szabadság, szerelem* életen át tartó kettőssége izgatta, hanem *Petőfi* humora, keserűsége, családszeretete is. Az egész ember, a művész, aki küldetésére tette fel az életét, és be is teljesítette azt.

A mostani könyv arra kiválóan alkalmas, hogy *Petőfi* mellett *Juhász Ferenc* költészetéről is elgondoljunk. Ez a szépen kivitelezett, sok gyönyörűséges kéziratot közlő kötet nagy kedvet csinál az újrafelfedezéshez.

(*Prae Kiadó, 5990 Ft*) ♦

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

EXTRÉM KALANDOKRA VÁGYIK?

Wakeboardozás, búvárkodás, siklóernyőzés, sziklamászás, terepbiciklizés... Ezt a felsorolást olvasva elsősorban az extrém sportok szerelmeseinek csillan fel a szeme. A következő összeállításunkat azonban nemcsak nekik ajánljuk, hanem azoknak is, akik most vágnának bele valamilyen kalandba, de nem tudják, hol kezdjék. Olyan hazai helyszíneket gyűjtöttünk csokorba, amelyek méltán pályázhatnak az extrém sport-rajongók kedvelt törzshelyei címre.

◆ WAKEBOARDRA FEL!

A wakeboard egy könnyen elsajátítható extrém sport, amely a szörfösök találmánya, akik akkor is szerettek volna hódolni a szenvedélyüknek, amikor éppen nincsenek nagy hullámok. Ezért kitalálták, hogy egy motorcsónakhoz erősített kötél húzza őket, majd később kimondottan erre a célra építettek drótkötélpályákat. A fiatalok körében különösen népszerű sportág rajongóinak ma már több, természetes vízben épült wakeboard-pálya áll a rendelkezésére hazánkban is.

A budakalászi Lupawake az ország egyik legprofibb wakeboardhelyszíne négy különböző szintű kötélpályával és huszonegy darab világszínvonalú elemmel. A Venice Beach Cable Park a Velencei-tavon a szabadstrand és a Velence Korzó szomszédságában található, de nemcsak idilli fekvése miatt lett sokak kedvence, hanem a 800 méteres, ötoszlopos pályája miatt is, amelynek különlegessége, hogy ez ad otthont az országos wakeboardbajnokságnak.

A vonyarcvashegyi Lidó strand önmagában is az egyik legjobb balatoni strand, ehhez jön még az izgalmas vízisíp-pálya, amely 820 méteres, és öt oszloppal rendelkezik. Kitűnő választás a siófoki BambooSziget is, amely tényleg egy sziget: a parttól nyolcvan méterre, egy 460 négyzetméteres stégen található, és nem kevesebb mint egy kilométer hosszú és ötoszlopos pályával várja a wakeboard szerelmeseit. Érdemes kipróbálni, hiszen a Balaton nyílt vizén wakeboardozni igazán klassz élmény.

Hol vannak még hazánkban wakeboardpályák? Budapest közelében Dunaharasztaban, Martonvásáron vagy Gyömrőn lehet kipróbálni ezt a vízi extrém sportot, a Balaton környékén Balatonfüreden, de Kecskeméten, Győrben, Pécsen, Szegeden és Nyíregyházán is hódolhatnak szenvedélyüknek a kezdő és haladó wakeboardozók.

VIA FERRATA – TÖBB MINT TÚRÁZÁS

A via ferrata olasz eredetű kifejezés, magyarul vasalt utat, mászóösvényt jelent. Olyan hegyi utakat jelölnek így, amelyeken különböző, stabilan telepített kábelek, láncok, vaslétrák, lépcsők teszik lehetővé a biztonságos áthaladást. Bár a via ferrata túrákhoz nem szükséges sziklamászásban való jártasság, fizikai teljesítőképeséget, gyakorlatot és felszerelést azonban mindenképpen igényel. Az útvonalak nehézségi szintjeit egy A-tól E-ig terjedő skálán jelzik, ahol a minősítést mindig a jelölt szakasz legnehezebb pontja határozza meg. Mielőtt azonban bárki nekivágná egy útvonalnak, fontos tudni, hogy első alkalommal csak túravezetővel lehet elindulni, és nélkülözhetetlen az is, hogy előtte elsajátítsuk a felszerelések helyes használatát! Magyarországon négy helyen: Tarabányán, Cseszneken, a Cuha-völgyben és Sárospatakon tizenöt különböző útvonalon lehet kipróbálni ezt a kihívásokban bővelkedő, rendkívül látványos sportágot.

 Tipp: Cseszneken, a Bakonyban fekvő község a Dunántúl egyik legkedveltebb kirándulólhelye, különböző nehézségi szintű útvonalakkal: a „Futrinka

Wakeboardozás Budakalászon a Lupawake pályáján

ucca” (nem elírás) a B nehézségi szinttel még akár enyhébb tériszonnal és gyerekekkel is könnyedén teljesíthető, míg a Tólos Zoltánról elnevezett emlékutat csak profiknak ajánlják, hiszen 70 méteres hossza mellett a szintemelkedése negyvenöt méter, így extrém nehéznek minősül. De itt van az Ostromlók útja, az első magyarországi via ferrata útvonal, vagy a Várpanoráma út, amely nevéhez híven gyönyörű kilátást biztosít a Cseszneki várra – persze csak akkor, ha végigjárjuk a 180 méteres pályát, amelyet helyenként csúszós kövek és néhány meredekebb rész tesz nehéz, D szintű pályává.

SIKLÓERNYŐZÉS – REPÜLNI, MINT A MADÁR

Ha valaha álmodtunk már arról, milyen repülni, a siklóernyőzés pont ezt az élményt adja. A légáramlatokat meglovagolva akár órákat is el lehet tölteni a levegőben. A kezdők pár hónapos tanfolyamokon sajátíthatják el az alapokat, aki pedig már járatos a sportban, az az ország szinte minden részén gyakorolhat. Budapesten és környékén, például Gödöllőn, valamint Gyöngyösön, Egerben, Tokajban, a Balaton-felvidéken és Hajdúszoboszlón is van lehetőség siklóernyőzésre, de találunk erre alkalmas terepeket Békéscsabán, Pécsen, Győrben és Sopronban is. Sokak kedvelt siklóernyős helyszíne az Esztergom melletti Csolnok és a Badacsony mellett a Csobánc csúcsa, illetve a Kétágú-hegy a Pilis nyugati gerincén.

 Tipp: Akiben él a vágy a siklóernyőzés kipróbálására, de fél egyedül belevágni az extrém kalandba,

az választhatja a képzett pilótával való tandemrepülést is. Ez a repülés legközvetlenebb módja, és mivel az utas elől helyezkedik el (a pilóta pedig mögötte), az utas kilátása teljesen zavartalan. Aki pedig már többször is belekóstolt az élménybe, és egy kicsit többre vágyik, érdemes próbát tennie a termikrepüléssel. A termik szó meleg, felfelé szálló levegőt jelent, amelynek segítségével ezer-kétezer vagy nagyon jó időjárási körülmények esetén akár 2500-3000 méteres magasságba is emelkedhetünk.

TEREPBICIKLIVEL SZÉDÜLETES TEMPÓBAN

A kerékpározásnak számtalan válfaja létezik, kezdve az egyszerű városi biciklizéstől az országúti versenyeken át a terepbringázásig. Ez utóbbi egyre népszerűbb hazánkban is, két leggyorsabb ütemben fejlődő szakága a downhill és az enduro. A terepbringázás szerelmesei a sportban a gyorsaságot, a terepviszonyokkal, az akadályokkal, adott esetben az időjárással folytatott küzdelmet szeretik. Bár Magyarországon nem minden túraútvonalon engedélyezett a hegyikerékpározás, a sportág kedvelői kifejezetten nekik szánt pályákon is elmerülhetnek kedvenc időöltésükben. Az eplényi Bringaréna mellett Veszprémben, Pécsen, Sopronban és a Budai-hegység több pontján is találhatóunk hegyikerékpár-útvonalakat.

Aki a „downhillezésnek” – a hegyoldalról nagy sebességgel történő leszárguldnak, a terepkerékpározás egyik extrémebb válfajának hódolna –, megleheti az ország néhány legális downhillpályáján – a már

Siklóernyőzés a Balatonnál

említett Eplényen kívül – a Mátrában, ahol egy hét kilométeres pálya várja a gravitáció lovagjait. A Kékestetőtől Mátrafüredig tartó pálya átlagos szélessége két-négy méter, és 600 méteres szintkülönbséggel kell megküzdenie annak, aki itt leszágul. A Soproni Parkerdőben 2013-ban alakítottak ki egy 11 kilométeres pályát, amelynek szintkülönbsége háromszáz méter.

MERÜLÉS – A VILÁG EGY EGÉSZEN MÁS PERSPEKTÍVÁBÓL

Búvárkodás Magyarországon? Bármennyire is hihetlenül hangzik elsőre, mégsem az! Hazánkban több helyen is lehetőség van merülésre: Dorogon, Csepelen, Szalkszentmártonban, Kőbányán, Ecséden, Gyékényesen, Tatán, a Hegyesdi-tóban, sőt még Budapest szívében, a Feneketlen-tóban is.

A tatai Fényes-forrás hazánk csodálatos, ősi lápvilágban megbújó, melegvizes forrásokban gazdag merülőhelye. A tizenhat-huszonöt fokos források két-hárommillió évvel ezelőtt, a dunántúli vulkánkitörések törésvonalai mentén jöttek létre. A forrásokból és azok lefolyó vizéből kialakított fürdőben lévő legnagyobb tavat még Esterházy grófné használta fürdésre, innen a Grófi-tó elnevezés. Napjainkban legfőbb látványosságai az állandóan bugyogó, kristálytiszta, kvarchomokkal borított fenéken keresztül feltörő forráscsoportok, a „minigejzírek”. A területen azonban több tó is merülhet: közülük a Körtefás-tó rendelkezik a legdúsabb növényzettel, amelyben naphalat, keszeget és akár hetven-nyolcvan centiméterre megnövő pontyokat és méteres amurokat is láthatunk. A búvárok szerint azonban a „legek” tava a védett Forrás-tó, amely a leghosszabb, legtöbb tavirózsával és legtöbb vízi növényzettel rendelkező, merülésre alkalmas tó. Hatalmasra nővő vízinövények között kalandozhatunk, kergethetünk halakat, kereshetünk teknőst. Gyakorlatilag úgy érezhetjük magunkat merülés közben, mintha egy trópusi dzsungelben túráznánk.

Mountainebike-kal a Kékestetőn

Tipp: A kőbányai pincerendszerben merülni nem mindennapi élmény. Az egyedülálló budapesti helyszínen a felszíni séta során bepillantást lehet nyerni a város múltjának egy kevésbé ismert szeletébe, hiszen a pincéket valamikor a borászok használták, később a Dreher Sörgyár vette ezeket igénybe, a második világháború idején pedig a föld alá telepített repülőgépmotorgyár kapott itt helyet. Manapság a tizenhárom-tizennégy fokos vízben megőrződött egykori ipari létesítményeknél lehet búvárkodni, a négy merülőhelyből az egyikhez pedig nem szükséges barlangi búvári végzettség sem.

KALANDPARKOK KICSIKNEK ÉS NAGYOKNAK

A kalandparkok egyre népszerűbbek hazánkban is, nem véletlenül, hiszen úgy lehetünk részesei mindenféle extrém kihívásnak, és élhetjük át az „adrenalinfröccs” mámorító hatását, hogy közben nem sodorjuk magunkat veszélybe. Hazánkban számtalan kalandpark működik, mindegyiknek megvan a saját specialitása, a legegyszerűbb kötél- és pallóalapú ügyességi pályáktól a canopy lecsúszásokig.

Kedvünkre válogathatunk a komplex élményt nyújtó kalandparkok (például a kislódi Sobri Jóska Kalandpark vagy a mátrafüredi Oxygen Adrenalin Kalandpark), az ügyességi kalandparkok (például a balatonfüzfői Serpa Kalandpark, a Zamárdi Kalandpark, vagy a lakiteleki Tőserdei Kalandpark), illetve a bobb pályák (Visegrádon, Sopronban, Szilvásváradon, Balatonfüzfőn) között.

Tipp: Aki extrémebb élményekre vágynak, próbálja ki hazánk legjobb technikai parkjait, a Skyward szélcsatornát Csepelen vagy a Hell Kart extrém gokartpályáját Miskolctapolcán.

Forrás: drivemagazin.hu; csodasmagyarorszag.hu ♦

ÖSSZEÁLLT A KÉP?

**AZ ÚJ PUZZLE
SORSJEGYÜNK
FŐNYEREMÉNYE**

**50 MILLIÓ
FORINT**

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

SORSJEGY

A sorsjegyet keresd a lottózókban, a karitatív sorsjegyárusoknál,
a postákon és a kijelölt MOL töltőállomásokon!
www.szerencsejatek.hu

#maradjonjáték **18**

2AM9EDX

HA A GYEREKEK
GYÓGYÍTÁSÁRÓL VAN
SZÓ, NINCSENEK TABUK -
VALLJA **BESE NÓRA**,
A BETHESDA GYERMEK-
KÓRHÁZ KOMMUNIKÁCIÓS
IGAZGATÓJA, ÖTGYERMEKES
ÉDESANYA, ULTRATÁVFUTÓ.
A VELE KÉSZÜLT INTERJÚ

a 42. oldalon olvasható

